

Röda kräftor och roliga hattar

Berättelse

I Sverige firar många en fest som heter kräftskiva. Den hålls oftast i augusti, sent på sommaren. Ofta är man utomhus på kvällen. Då är det fortfarande varmt, men det börjar bli mörkt lite tidigare.

På en kräftskiva äter man kräftor. En kräfta är ett litet rött skaldjur som lever i vatten. Man kokar kräftorna i vatten med mycket dill. Dillen ger en speciell smak. Kräftorna äter man kalla och med fingrarna. Det blir lite kladdigt. Därför har många en haklapp framför kläderna.

På bordet finns ofta små lyktor av papper. Det sägs att en lykta ser ut som en leende måne. Många har också en rolig hatt av papp på huvudet. Festen fick den här formen för ungefär hundra år sedan, på 1920- och 1930-talet.

På en kräftskiva sjunger man ofta korta sånger. De kallas snapsvisor. Man sjunger dem före en klunk att dricka. Många dricker öl eller snaps, men man måste inte dricka alkohol. Man kan dricka något alkoholfritt och vara med ändå.

Varför firar man i augusti? Förr fick man inte fiska kräftor när som helst. Man fick börja först i augusti. Den regeln finns inte kvar i dag, men många väntar ändå till augusti av gammal vana. Då blir kräftskivan ett fint sätt att säga hej då till sommaren.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
kräftskiva	en fest där man äter kräftor, oftast i augusti
kräfta	ett litet rött skaldjur som lever i vatten
skaldjur	djur från vatten med hårt skal, till exempel kräftor och räkor
koka	göra mat varm i kokande vatten
dill	en grön krydda som ger kräftorna deras smak
kladdig	klibbig och lite smutsig på fingrarna
haklapp	en duk man har framför kläderna så man inte spiller
lykta	en liten lampa eller ett ljus, ofta av papper
snapsvisa	en kort sång man sjunger vid bordet
alkoholfri	utan alkohol, till exempel saft eller läsk

Läsförståelsefrågor

1. När på året firar man oftast kräftska?
 1. På vintern, i december.
 2. På sommaren, oftast i augusti.
 3. På våren, i mars.
2. Varför har många en haklapp på en kräftska?
 1. För att det är kallt ute.
 2. För att det blir kladdigt att äta kräftor med fingrarna.
 3. För att alla måste ha samma kläder.
3. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Man kokar kräftorna i vatten med mycket dill.
 2. Man måste dricka alkohol för att vara med på en kräftska.
 3. Alla i Sverige firar kräftska varje år.
4. Varför väntar många till augusti med kräftska? Svara med egna ord.
5. Vad sjunger man ofta på en kräftska?

Facit

1. 1. På sommaren, oftast i augusti.
2. 1. För att det blir kladdigt att äta kräftor med fingrarna.
3. 1. ja b) nej (man kan dricka något alkoholfritt och vara med ändå) c) det står inte i texten (texten säger "många", inte alla)
4. Exempel på svar: Förr fick man inte fiska kräftor förrän i augusti. Den regeln finns inte kvar, men många väntar ändå till augusti av gammal vana.
5. Exempel på svar: Man sjunger korta sånger som kallas snapsvisor.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Konkret text som passar för att öva ord om mat, årstider och fest (augusti, sommar, koka, krydda). Tema: högtider och traditioner i Sverige. Fråga 4 kräver en första, enkel slutsats om varför festen ligger i augusti. Påminn om att alkohol behandlas neutralt och är frivilligt. Låt eleverna jämföra med fester och mattraditioner i sina egna länder.

Diskussionsfrågor

- Firar man någon särskild fest på sommaren där du kommer ifrån? Vad äter man då?
- Vad tycker du om att äta mat med fingrarna tillsammans med andra?
- Skulle du vilja vara med på en kräftska? Varför eller varför inte?
- **Skriv (4 meningar):** Berätta om en fest du tycker om. När är den, vad äter man och vem är du tillsammans med?

Källor och faktagranskning

- Institutet för språk och folkminnen (Isof), Kräftska – <https://www.isof.se/utforska/kunskapsbanker/lar-dig-mer-om-arets-namn-och-handelser/handelser/kraftska>
- Nordiska museet, Kräftpreniär – <https://www.nordiskamuseet.se/utforska/hogtider/kraftpremiar/>
- Wikipedia, Kräftska – <https://sv.wikipedia.org/wiki/Kr%C3%A4ftska>
- Wikipedia, Kräftfiske – <https://sv.wikipedia.org/wiki/Kr%C3%A4ftfiske>

Faktagranskad mot ovanstående källor i juni 2026. Nyckelfakta: En kräftska är en fest där man äter kokta kräftor, oftast i augusti, sent på sommaren. Att äta kräftor i Sverige är känt åtminstone sedan 1500-talet och var först mest mat för överklassen; vanan spred sig till fler kring slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Förr fanns förbud mot kräftfiske stora delar av året för att skydda kräftorna. Premiären (första dagen man fick fiska) var den 7 augusti klockan 17 och ändrades 1982 till första onsdagen i augusti klockan 17. Förbudet togs bort helt 1994, men många äter ändå kräftor i augusti av tradition. Festen fick sin nuvarande form med papperslyktor, hattar, haklappar och sång under 1920- och 1930-talet. Typiska inslag: papperslyktor (ofta en leende måne), roliga pappershattar, haklappar (kräftor är kladdiga att äta) och färska kräftor med dill. Mellan rätterna eller före en klunk dricker man ofta snaps och sjunger korta sånger, snapsvisor; många dricker öl, snaps eller alkoholfria alternativ. År 1907 drabbades svenska kräftor av kräftpest, vilket gjorde att Sverige började importera kräftor, och mycket av kräftorna i butik i dag är importerade. OSÄKERHETER/MYTER: Exakt när ordet "kräftska" först användes är osäkert (en uppgift nämner Dagens Nyheter 1931, andra 1920-talet) – texterna skriver allmänt "i början av 1900-talet". Förklaringen att lyktan föreställer en måne för att kräftor fiskades i augustimånens sken är en vanlig berättelse, markerad med "det sägs" / "en vanlig förklaring är". Citatet om att kräftor kräver snaps tillskrivs ofta konstnären Albert Engström men attribueras försiktigt och görs inte till en regel. Att kräftor "alltid" äts i augusti är en tradition, inte en lag – sedan 1994 finns inget fiskeförbud.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.